

ALMAN KONSOLOSLUK RAPORLARINA GÖRE BİRİNCİ BALKAN SAVAŞI'NDA SELANİK'TE YAŞANAN BULGAR VE YUNAN MEZALİMİ

Ozan TUNA*

Yakup YILMAZ**

ÖZ

Selanik pek çok devlet için siyasi ve ekonomik olarak oldukça stratejik bir yer olarak görülmüş olup Selanik'in ele geçirilmesi Ege Denizi ve Balkanlar bağlamında da o devlete güç ve prestij kazandırmıştır. Selanik, uzun yıllar Türk hakimiyetinde kalsa da Birinci Balkan Savaşı'nın meydana getirdiği olağanüstü şartlar Osmanlı Devleti'nin buraya yeteri kadar güç aktarmasının önüne geçmiştir. Çalışmamız Selanik'in Yunanlılar tarafından ele geçirilmesinin ardından şehirdeki Müslüman Türklere Yunan ve Bulgar askerleri tarafından yapılan saldırıları şehirdeki Alman konsoloslugu üzerinden ele almıştır. Almanya'nın yirminci yüzyıldaki diplomatik gücünü de bir anlamda yansıtan çalışmamız Birinci Dünya Savaşı öncesindeki Türk-Alman ittifakını da göstermiştir. Çalışmamıza kaynak teşkil eden Almanya'nın Selanik konsolos raporlarına Alman Dışişleri Bakanlığı Arşivi'ndeki (Politisches Archiv des Auswärtigen Amts) *Balkankrieg (1912-1913): Grausamkeiten in der Kriegführung* kataloğundan ulaşılmış ve çevirisi de tarafımızca icra edilmiştir. Alman dışişleri bakanlığı arşivindeki 1912-1913 kataloğundan elde ettiğimiz bu raporlar şehirde Müslüman Türklere yapılan yağma, talan ve öldürme gibi olayları içermekle birlikte Yunan ve Bulgarların neden böyle bir yola başvurduklarını da bir anlamda ifade etmektedir.

Anahtar Kelimeler: Balkan Savaşları, Selanik, Venizelos

BULGARIAN AND GREEK ATROCITIES IN THESSALONIKI DURING THE FIRST BALKAN WAR ACCORDING TO GERMAN CONSULAR REPORTS

ABSTRACT

Thessaloniki was seen as a very strategic place politically and economically for many states, and the capture of Thessaloniki gave that state power and prestige in the context of the Aegean Sea and the Balkans. Although Thessaloniki remained under Turkish rule for many years, the extraordinary conditions brought about by the First Balkan War prevented the Ottoman Empire from transferring enough power there. Our study deals with the attacks on Muslim Turks in the city by Greek and Bulgarian soldiers after the capture of Thessaloniki by the Greeks, through the German consulate in the city. Our study, which also reflects the diplomatic power of Germany in the twentieth century, also showed the Turkish-German alliance before the First World War. The reports of the German consul in Thessaloniki, which is the source of our study, were obtained from the *Balkankrieg (1912-1913): Grausamkeiten in der Kriegführung* catalog in the Archive of the German Ministry of Foreign Affairs (Politisches Archiv des Auswärtigen Amts) and its translation was carried out by. These reports, which we obtained from the 1912-1913 catalog in the archive of

Araştırma Makalesi

Makale Gönderim Tarihi: 27.03.2023; Yayına Kabul Tarihi: 12.07.2023

* Dr. Öğr. Üyesi, Milli Savunma Üniversitesi, Deniz Astsubay Meslek Yüksekokulu, Beşerî ve Sosyal Bilimler Bölümü, Yalova; ORCID: 0000-0003-4762-4286, E-Posta: otuna@msu.edu.tr

** Dr. Öğr. Üyesi, Ondokuz Mayıs Üniversitesi, Eğitim Fakültesi, Türkçe ve Sosyal Bilimler Bölümü, Samsun; ORCID: 0000-0002-0111-1111, E-Posta: yakupyilmaz-34@hotmail.com

the German foreign ministry, include the events such as looting, pillaging and killing of Muslim Turks in the city, but also in a sense, why the Greeks and Bulgarians resorted to such a way.

Key Words: Balkan Wars, Thessaloniki, Venizelos

Giriş

1789 Fransız devrimi ile ortaya çıkan ulus ve bağımsızlık fikirleri Osmanlı Devleti içerisinde yüzyıllarca birlikte yaşayan azınlıkların isyan ve kendi bağımsızlıklarını kurma isteklerini ortaya çıkarmıştır. Osmanlı Devleti'nin ise Tanzimat, Meşrutiyet gibi modernleşme hareketleri ile azınlıkların teşkil ettiği bu bağımsızlık hareketlerinin önüne geçmeye çalışsa da bu girişimlerde başarılı olamadığı, toprak kayıplarının önüne geçemediği görülmüştür. Osmanlı Devleti'nin Balkan Savaşları'nda mücadele ettiği Bulgaristan, 1878 Berlin Antlaşması ile bir prenslik olarak Osmanlı Devleti'nden ayrılmışken 1885 yılında Doğu Rumeli topraklarını da ilhak etmiş ve 5 Ekim 1908 tarihinde de bağımsızlığını elde etmiştir. (M. Aydın, 1996, ss. 127-177) 1821 tarihinde Osmanlı Devleti'ne karşı ayaklanan Yunanistan ise 1830 yılında bağımsızlığını elde ederken Berlin Antlaşması'nın ardından 1881 yılında da Teselya'yı Osmanlı Devleti'nden koparmayı başarmıştır. (A.F. Örenç, 2022, s. 35; N. İpek, 2012, s. 61) Yunanistan 19. yüzyılın sonlarına kadar siyasi manevralar ile Osmanlı Devleti aleyhine sürekli genişleme politikası takip etse de 1897 savaşında Osmanlı Devleti karşısında ağır bir yenilgi uğramış ve Türk topraklarına yönelik takip ettiği genişleme politikasından bir süreliğine vazgeçmek zorunda kalmıştır. (M. Hülagü, 199, s. 314-318) Balkan Savaşları öncesinde donanmasını modernize ederek Ege Denizi'nde oldukça güçlü bir savaş filosu oluşturmayı başaran Yunanistan, Osmanlı Devleti ile gerçekleştireceği bir savaşta Ege Adaları, Çanakkale Boğazı ve Selanik'i hedef haline getirmiş, kara gücü ile de Selanik'i ele geçirmeyi amaçlamıştır. (Y. Teofanidis-O. Ramis, 1930, s. 68-69)

Selanik bölgesinde oldukça yoğun bir şekilde Türk nüfusu olmakla birlikte (Y. Halaçoğlu, 1989, S. 638) 18. yüzyılın son dönemlerinden itibaren Selanik, modern şehrin ve güçlü ekonominin özelliklerini taşımaya başlamıştır. Selanik, Osmanlı Devleti'nin Rumeli bölgesinde İstanbul'dan sonraki en önemli ticaret merkezi konumuna gelmekle birlikte özellikle üç demiryolu hattının merkezinde bulunması da Selanik'in ticaretteki yerini arttırmıştır. Selanik, ilerleyen tarihlerde coğrafi konumu ve zengin bir hinterlandı ile Akdeniz'e tek çıkış noktası özelliğine sahip olmuş olup Osmanlı Devleti'nin de İzmir'den sonraki en önemli dış ticaret merkezi haline gelmiştir. (S. Bayram, 2009, s. 17-42) Selanik şehrinin 1912 yılındaki nüfusu 120.000 kişiden oluşmakta olup bu sayının 80.000'ini Yahudiler geri kalanlarını ise Türk, Yunan ve Bulgarlar teşkil etmekte idi. (R.C. Hall, 2003, s. 81; G. I. Mintsis, 2017, s. 119) Selanik, Osmanlı Devleti'nin Balkanlara ve Avrupa'ya açılan en önemli kapısı durumunda idi. Nitekim 20. yüzyılın başlarında Selanik, Makedonya bölgesinin en önemli ticaret merkezi haline geldi. Demiryolu sayesinde verimli Makedonya ovalarında yetişen ürünler kolay bir şekilde Selanik'e taşınmakta idi. (S. Aydın, 2018, s. 128) Selanik'in coğrafi konumu ve Osmanlı Devleti'ne ekonomik olarak sağladığı avantajının Yunanistan'ın ve Bulgaristan'ın arzularını körüklediği, bu durumun da her iki devletin Balkan Savaşları'nda Selanik'e doğru yönelmesinde etkili olduğu görülmektedir.

Balkan Savaşları'nın temel sebebinin dört Balkan devletinin (Yunanistan, Bulgaristan, Sırbistan ve Karadağ) birleşerek Osmanlı Devleti'nin Balkanlardan çıkarma isteği olduğu ifade edilebilir. 1877-1878 Osmanlı-Rus Savaşı ve Trablusgarp Savaşları'nda Osmanlı Devleti'nin ağır yenilgiler alması ile devletin siyasi ve ekonomik olarak çalkantı içerisinde olmasının da bu dört Balkan devletinin harekete geçmesini sağladığı görülmüştür. Selanik şehrinin ekonomik, askeri ve siyasi bakımdan önemli bir konuma yükselmesi de 19. yüzyıl itibariyle büyük devletlerin bölgede konsolosluklar kurmasına yol açmış olup bu devletlerden Almanya da 20. yüzyılın başları itibariyle Balkan coğrafyasında daha etkili olabilmek amacıyla Selanik'teki konsolosluğunu kullanmıştır.

Osmanlı Devleti'nin ise Selanik'e oldukça önem vermekle birlikte bölgeye askeri olarak yeteri kadar kuvvet kaydıramadığı ifade edilebilir. (Balkan Harbi Tarihi, 1965, s. 81) Her ne kadar Selanik'in Hasan Tahsin Paşa komutasında 30.000 kişilik bir kuvvetle de kara tarikenden korunmasına rağmen Trablusgarp Savaşı'nın meydana getirdiği gelişmeler Osmanlı Devleti'nin bölgeye yeterli derecede hassasiyet göstermesinin önüne geçmiştir.

Balkanlardaki siyasi kargaşa devam ederken Balkan Devletleri'nin Osmanlı Devleti'ne karşı ilk girişimi Girit sorunu nedeniyle 1910 yılında olsa da Rusya'nın da etkisi ile 13 Mart 1912 tarihinde Bulgaristan ve Sırbistan arasındaki ittifakla belirgin hale gelmiştir. (R. Uçarol, 2011, s. 27) İlerleyen tarihlerde Yunanistan ve Karadağ da bu ittifaka dahil olurken Almanlar da gelişmeleri bir taraftan takip etmekle birlikte Atina elçiliğinin 1 Ekim 1912 tarihli raporunda Yunan ordusu ve donanmasının seferberliğine ilişkin kraliyet kararnamesinin yayınlandığı bilgisini vermiştir. (PAAA, RZ 201/013922, 01.10.1912, S. 120) Bulgarların da sınır karakollarını takviye etmeye ve Türk sınırına asker sevk etmeye başladıklarını ifade etmişlerdir. (PAAA, RZ 201/13316, 27.08.1912, S. 50) Almanlar ayrıca Pire-Larissa demir yolu üzerinden Yunanistan'ın Teselya'ya asker sevk etmeye başladığını ve Larissa demir yolu ile cepheye her gün 3000 ila 4000 askerin gittiği bilgisini vermiştir. (PAAA, RZ 201/013922, 12.10.1912, S. 124) Almanlar ayrıca Yunan ordusunda büyük bir motivasyonun olduğu ve ordudaki bu durumun 1897 savaşındaki oldukça farklı olduğu değerlendirmesini yapmışlardır. (PAAA, RZ 201/ 013922, 12.10.1912, S. 127) Balkan devletleri savaşa tam kapasite olarak hazırlanmakla birlikte Osmanlı ordusunda aynı durumun söz konusu olmadığı görülmekte idi. İstanbul'da savaş heyecanı hâkim olmasına rağmen ordudaki organizasyon hataları ve komuta kademesindeki yetersizlikle birlikte orduya siyaset girmiş, orduda İttihatçılar ile Hürriyet ve İtilafçılar arasında sürtüşmeler söz konusu olmuştur. (G. Hochwächter, 2012, s.5: B. Karaca- G. Göçer, 2017, ss. 533-534)

Yunanistan'ın bu ittifak içerisinde yer alması 1897 savaşında Osmanlı Devleti'ne karşı aldığı yenilgi nedeniyle oldukça zor gerçekleşse de Yunanistan 18 Ekim 1912 tarihinde Osmanlı Devleti'ne savaş açmış ve Yunan donanması aynı tarihte Pire limanından Ege Denizi'ne açılmıştır. Yunan donanmasına ait bir filo Ege Denizi'nde Çanakkale Boğazı ve adalara yönelirken diğer bir filo da Selanik'e yönelmiş ve 11 numaralı torpidobot da limanda Osmanlı donanmasına ait Feth-i Bülent¹ korvetini batırmıştır. (*Tercüman-ı Hakikat*, 06.10.1912: s. 2; *Illustrierte Kronen*

¹ Feth-i Bülent korveti Sultan Abdüllaziz döneminde Osmanlı donanmasına katılmış olup 1877-1878 Osmanlı-Rus Savaşı'nda donanmada aktif hizmet veren korvet, Trablusgarp Savaşı (1911-1912) esnasında Selanik'te görevlendirildi. Balkan Savaşları esnasında topları tamamen sökülerek Karaburun'da bir kara tahkimatı olarak kullanılan gemi

Zeitung, 02.10.1912, s. 8) Osmanlı arşiv kaynaklarında ise Feth-i Bülent korvetinin batırılmasına rağmen gemideki personelin tamamının karaya çıkartıldığı ve kayıp verilmediği ifade edilmiştir. (DAB, *BEO Kataloğu*, Dosya No: 4106, Gömlek No: 307, Lef: 2, 1 Kasım 1912)² Selanik'e yönelik tehdidin artması üzerine şehirde sürgün hayatı yaşayan II. Abdülhamit de Almanya'ya ait Loreley vapuru ile Selanik'ten İstanbul'a nakil edilmiştir. (DAB, *A.MKT.MHM. Kataloğu*, Dosya No: 742, Gömlek No: 6, Lef: 20, 30 Ekim 1912)³

Yunan donanmasına ait Averof zırhlı kruvazörünün başını çektiği bir filo ise Karaburun istihkamlarını bombalamıştır. (A. Andonyan, 2002, s. 381) Selanik'teki kolordu komutanı Hasan Tahsin Paşa, fırka komutanlarına gönderdiği tezkeresinde düşman ordularının her taraftan ilerlemekte olduğunu, nakliyatın mümkün olmadığını ve görevli askerlerin de dağıldığını belirtmekle birlikte teslim konusunda fırka komutanlarından görüş istemiştir. (S. Aydın, 2018, S. 132) Bu arada Bulgar orduları da önce Kırkkilise ve ardından da Lüleburgaz-Pınarhisar Muharebeleri'nde Osmanlı ordusunu yenilgiye uğratmış ve Edirne'ye ulaşmışlardı. (T. Yıldırım-İ. Öztürkçü, 2012, ss. 265-266; Mahmud Muhtar, 2012, ss. 47) Bulgar ordusundan önce Selanik'e ulaşmak isteyen Yunan ordusu Alasonya, Dışkata, Kırkgeçit, Lazarat ve Yenice-i Vardar savaşlarını kazanarak Selanik girmeyi başarmış ve Bulgarların şehre girmesinden endişe duyan Hasan Tahsin Paşa herhangi bir direniş göstermeden komutasındaki 30.000 kişi ile Yunanlılara teslim olmuştur. (E. Erarşlan, 2006, s. 221-229; D. Michalopoulos, 2012, s. 58; Ç. D. Tağmat, 2018, s. 399; K. Chasan, 2018, s. 139) Yunan ordusunun Selanik'e girmesi Yunanlılar tarafından sevinçle karşılanırken Helensever bir Fransız gazeteci "Bizans bir kez daha uyanıyor." ifadesini kullanmıştır. Yunanlılar bir taraftan yıllar alacak olsa da kentteki Osmanlı karakterini değiştirmeyi planlamakta iken şehrin başkent Atina ile de rekabet etmesini arzulamakta idiler. (M. Mazower, 2013, ss.383-384)

Her ne kadar Yunan donanması Selanik limanını tecrit etmiş olsa da teslim tarihinde Osmanlı Devleti'nin hala Makedonya'da önemli bir askeri gücünün olduğu görülmektedir. Önemli bir doğal engel olan Vardar nehrinin doğusunda Osmanlı ordusunun bir süre daha direnebilmesi mümkün iken Hasan Tahsin Paşa'nın Bulgarlar ve Yunanlılar arasındaki rekabette de faydalanarak zaman kazanabilme imkânı da bulunmakta olup bunların hiçbirinin yapılmadan şehrin teslim edilmesi de Osmanlı komutanlarının hatası olarak değerlendirilmektedir. (R. C. Hall, 2003, ss. 84-84)

Yüzyıllar boyunca Osmanlı hakimiyetinde kalan Selanik şehrinin Yunanlılar tarafından ciddi bir çarpışmaya gerek kalmadan ele geçirilmesi hatta Yunan donanmasına ait bir torpidobotun limana girip Feth-i Bülent korvetini batırması ve hiçbir zarara uğramadan da geri çekilebilmesi, tehdit boyutunun çok yüksek olmasına rağmen Selanik şehrinin Osmanlı Devleti tarafından ciddi bir şekilde tahkim edilmediği değerlendirmesini ortaya çıkarmıştır.

31 Ekim 1912 tarihinde Yunan donanmasına ait 11 numaralı torpidobot tarafından batırıldı. Ayrıntılı bilgi için bkz; F. Uyaniker, 2022, ss. 39-84

² Belgenin Transkripsiyonu: Gece zevalî saat on ikiye çeyrek kala Yunanın bir torpidobotu Süleyman limanı dahilinde zuhur ederek torpil endahıyla Feth-i Bülent'i garg ettiğine, zabitan ve efradın da kâmilen dışarı çıkarıldığına dair sefain-i mezkûre süvarisi tarafından Selanik'ten çekilen 1 Kasım 1912 tarihli telgrafname...

³ Belgenin Transkripsiyonu: Hakan-ı sâbık dört zabıt muhafazasıyla Loreley vapuruyla Dersaâdet'e hareket ettiği Selanik mevki kumandanlığının işarına atfen maruzdur.

1. Selanik'te Türklere Yapılan Bulgar ve Yunan Mezalimi

Yunan askerleri 9 Kasım 1912'de Bulgar askerleri de 10 Kasım 1912'de Selanik'e girmiş olup Osmanlı Devleti de Birinci Balkan Savaşı'nın sonunda imzalanan Londra Antlaşması ile Selanik, Güney Makedonya ve Kuzey Ege Adaları'nın Yunanistan'a bırakılmasını kabul etmek zorunda kalmıştır. (L. Sefa, 2017, s. 89) Selanik'in teslim şartlarına göre Osmanlı zabitanının kılıçlarını muhafaza edecekleri, Osmanlı neferlerinin Osmanlı zabitanları tarafından terhis olunacağı, Osmanlı askerlerine harp esiri muamelesi yapılmayacağı ifade edilmişti. Ayrıca Osmanlı askerlerinin Karaburun'da iskân edileceği, silahları alınmış askerlere ve köylülere çetelerin tarruz etmesinin önüne geçileceği vurgulanmıştı. (C. Şahin, 2019, ss. 125-126) Selanik'in işgalinin ardından bu teslim şartlarına riayet edilmemiş, özellikle Yunan askerleri Türk askerlerine şiddet ve ağır muamele uygulamaya başlarken protokole yer almamasına rağmen Türk askerlerine savaş esiri olarak davranmışlardır. (C. Şahin, 2019, s. 130) Türk askerleri sadece Yunan askerleri tarafından değil yerli Rum halkı tarafından da şiddet ve hakarete maruz kalmış olup Yunan orduları Selanik ve çevresinde katliamlara başlamış, Türk köylerini de yakmışlardır. (A. Andonyan, 2002, s. 390; N. Alkan, 2014, s. 319) İlerleyen süreçte Selanik'te esir düşen Türk askerlerinden yüksek rütbelileri Atina'ya götürülürken geri kalanları ise Karaburun ve adalara yerleştirilmiş, 2000 kadar Türk jandarması ise Kuşadası yoluyla Türkiye'ye iade edilmiştir. (E. Özsüer, 2017, s. 424) Osmanlı kaynaklarında ise Selanik'in teslim şartlarında olmamasına rağmen Yunanistan'ın Türk askerlerini Yunanistan'a götürdüğü ve bu durumun ise anlaşma metnine aykırı bir hareket olduğu ifade edilmiştir. Bu bağlamda Selanik'te kalan Türk askerlerinin Osmanlı Devleti'ne nakli hususunda Almanya sefreti üzerinden Yunanistan hükümeti ile iletişime geçilmek zorunda kalınmıştır. (DAB, *HR.SYS. Kataloğu*, Dosya No: 1970, Gömlek No: 3, Lef: 4, 25 Aralık 1912; DAB, *HR.SYS. Kataloğu*, Dosya No: 1970, Gömlek No: 3, Lef: 4, 25 Aralık 1912)⁴ Hasan Tahsin Paşa da Avusturya-Macaristan İmparatorluğu'nun Selanik konsolosluğu üzerinden İstanbul ile irtibata geçerek Yunanistan'ın protokole riayet etmediği ve esir alınan Türk askerlerini de Yunanistan'a götürmek istediği bilgisini iletirken (DAB, *BEO Kataloğu*, Dosya No: 4116, Gömlek No: 308645, Lef: 2, 23 Kasım 1912)⁵ diğer taraftan da Selanik'teki jandarmalardan yaklaşık 1700 er ve 36 subayın da Kos adasına nakli gerçekleştirilmiştir. (DAB, *HR. SYS. Kataloğu*, Dosya No: 1970, Gömlek No: 3, Lef: 22, 14 Aralık 1912)⁶

Almanya ise yirminci yüzyılın başları itibariyle dünyadaki güç denklemleri arasında önemli bir konuma erişmiş olmakla birlikte dünyadaki gelişmeleri takip etmeye ve dahası müdahale etmeye başlamıştır. Birinci Dünya Savaşı'nın provası olarak addedilen Balkan Savaşları

⁴ Belgenin Transkripsiyonu: Selanik'teki asâkir-i osmaniye'nin memleketlerine avdetleri protokol ahkâmından olmasına ...Yunanlıların buna mugayir olarak askerlerimizi Yunanistan'a götürmek üzere olduğuna dair...

Belgenin Transkripsiyonu: Selanik'te kalan askerlerimizin nakline dair 28 Kasım 1912 tarihli tezkire üzerine ... Almanya sefaretine tebliğ edilmiştir. Alınan cevapta keyfiyetten Yunan hükümetinin haberdar edildiği bildirilmiştir.

Belgenin Transkripsiyonu: Selanik'te kumandan Tahsin Paşa ile Yunan kumandanı arasında teati olunan protokole Yunanlıların riayet etmeyerek efradı Yunanistan'a götürmek istedikleri...

⁵ Belgenin Transkripsiyonu: Protokole riayet olunmadığını ve efradı Yunanistan'a götürmek istediklerine dair Hasan Tahsin Paşa tarafından Avusturya konsolosluğu tarafından Dersaadet'e...

⁶ Belgenin Transkripsiyonu: Selanik'teki jandarmalarımızdan bin yedi yüzü müteceviz efrad ile otuz altı zabitanın Kos adasına nakli...

esnasında özellikle üstün deniz gücü ile Ege Denizi ve Akdeniz’de bayrak gösteren Alman donanması, büyükelçilik ve konsoloslukları aracılığı ile de savaşa katılan tüm devletlerin faaliyetlerini takip etmiş olup bürokratik olarak da zaman zaman baskı uygulamayı başarmıştır. Almanya’nın Selanik’teki gelişmeleri yakından takip ettiği ve bu önemli ticaret merkezini kendi menfaatleri doğrultusunda koruyup kolladığı anlaşılacakla birlikte konsolosluktaki raporları da bu bağlamda önemli birer kaynak teşkil etmektedir.

Selanik’in işgal edilmesi neticesinde Yunan ve Bulgar ordularının şehre girmesi üzerine Alman konsolosluğu raporlarına gelişmeleri aktarmaya başlamıştır. Alman konsolosluğu bir Bulgar alayının Selanik’e girmesi ile birlikte Yunan askerlerinin onları alkışlamaya başladığı ve Bulgar askerinin de onlara selam verdiğini belirtmiştir. (PAAA, RZ 201/14274, 18.11.1912, s. 45) Almanların bölgedeki Türklere yapılan hukuksuzluklarla ilgili ilk bilgileri 15 Kasım 1912 tarihinde verdiği görülmekle birlikte Yunan ve Bulgar askerlerinin yolda karşılaştıkları Türklerle sorgusuz-sualsiz arama yaptıkları ve hatta şehirdeki Almanların da aynı muameleye maruz kaldığı, Bulgar askerlerinin bir Alman papaza saldırıp onu tutukladıkları bilgisini vermektedir. (Politisches Archiv des Auswärtigen Amts(PAAA, RZ201/014274, 15.10. 1912, s. 52) Yunan ve Bulgar askerlerinin Türklerin evlerine girip haksız ve hukuksuz bir şekilde arama yaptıklarına dair kendisine şikayetler geldiğini ifade eden Alman konsolosluğu işgalci güçler tarafından sivillerin öldürüldüğünü belirtmiştir. (PAAA, RZ201/014274, 15.10.1912, s. 52) Alman konsolosluk raporlarında önceleri Türklere karşı saldırı noktasında Bulgarların daha fazla vurgulandığı görülse de ilerleyen süreçte Yunanlıların daha fazla ön plana çıkartıldığı anlaşılmaktadır.

Çizim 1: Yunan Askerlerinin Selanik’e Girişi (*Das Interessente Blatt*. “Einmarch der Griechen in Seloniki”. 14.10. 1912. s.1

Selanikli Yahudiler ise muzaffer Yunan ordusunu oldukça soğuk karşılamışlardır. Bundaki en önemli neden ise Selanik’in Yunanistan’a katılmasının kenti geleneksel pazarlarından kopartacağı ve bunun da ekonomik olarak felaket getireceği düşüncesi olmuştur. (M. Mazower, 2013, S. 389) Yunanlılar ise dini alanda düşmanı olarak gördükleri Yahudilere ilk günlerinden

Türlere davrandıklarından daha kötü davranmışlardır. Selanik çarşısında 400'den fazla Yahudi dükkânı yağmalanırken Yahudi evleri soyulmuş ve bazı sinagoglar da tahrip edilmişti. (O. Türker, 2011, S. 28) Selanik'teki Yahudilere yönelik işgalci kuvvetlerin gerçekleştirdiği yağma ve talan faaliyetleri Osmanlı kaynaklarına da yansımış olmakla birlikte düşmanın insafına bırakılan talihsiz nüfusun korunması gerekmekte olduğu rapor edilmiştir. (DAB, *HR.SFR. 3 Kataloğu*, Dosya No: 664, Gömlek No: 21, 21 Kasım 1912)⁷ Yunanlılar Yahudilerin Selanik'in serbest bir liman halinde kalması için Fransa'ya bir heyet göndermelerini bahane ederek Yahudiler üzerindeki baskıyı iyice arttırmışlar ve bu yüzden de Selanik'teki Yahudilerin bir kısmı Anadolu'ya ve İspanya'ya göç etmek zorunda kalmışlardır. (A. Halaçoğlu, 2014, S. 66)

Selanik'in teslim şartlarından olan sivillerin mallarına dokunulmayacağına dair maddeye rağmen işgalin ardından Müslüman ve Yahudilerin dükkanları yağmalanmış olup özellikle yerli Rumlar, Yunan askerlerine önemli evleri göstermekle birlikte evlerin yağmalanması da bu şekilde gerçekleşmiştir. (C. Mutlu, 2013, s. 75) Alman konsolosluk raporları incelendiğinde işgal sonrasında Selanik'teki sivillerin mallarının yağmalanması ve talan edilmesi hususunun özellikle vurgulandığı görülmekle birlikte Almanlar Türkler ile Yahudilerden kendilerine Yunan ve Bulgar askerlerinin evlerini talan ettiklerine dair şikayetlerin geldiği bilgilerini vermişlerdir. (PAAA, *RZ201/014274*, 15.10. 1912, s. 52) Selanik'teki Müslüman Türklerle yapılan kanun dışı faaliyetler Avrupa basınında da dile getirilmiş olsa da Avrupalı devletlerin bu hususta somut adım atmadıkları görülmekle birlikte Avrupa basınında sadece Bulgar komitacıların Selanik çevresindeki saldırganlığı ve harekât bölgesindeki köylülere yapılan işkenceler dile getirilmiştir. (S. Aydın, 2013, s. 333-337) Almanların Selanik konsolosluğu Müslüman halka icra edilen hareketlerin sadece çeteler tarafından değil aynı zamanda düzenli Yunan askerleri tarafından da uygulandığı bilgilerini vermiştir. (PAAA, *RZ 201/14274*, 18.11.1912, S. 44) Osmanlı arşiv kaynaklarında ise Selanik'teki Yunan çetelerinin faaliyetleri üzerinde de durulurken bu çetelerin savaştan önce dahi Selanik'te buldukları bizzat Selanik valisinin telgrafında ifade edilen bir husus olmuştur. (DAB, *DH.SYS. Kataloğu*, Dosya No: 72, Gömlek No: 2, Lef: 3, 21 Şubat 1912)⁸

Almanlar, Selanik'teki zengin Türklerin mallarının işgalci güçler tarafından yağma ve talan edildiğini, Müslüman dini liderlerin ise öldürüldüğünü ifade ederken Almanların Yunan Adalet Bakanlığı'ndan Selanik'teki gelişmeler hakkında ortak bir komisyon kurulması talebi de Yunanlılar tarafından kabul edilmemiştir. (PAAA, *RZ201/014274*, 15.10.1912, s. 52; H. Demiroğlu, 2013, s. 46-53) Almanya'nın Selanik konsolosluğunun 16 Aralık 1912 tarihli raporunda Avusturya-Macaristan İmparatorluğu'nun Selanik Başkonsolosluğunun de teyit ettiği üzere Bulgar askerî komutanlığının kontrolündeki Bulgar çetelerinin Selanik'in iç kesimlerindeki Türk nüfusa karşı katliamlarda buldukları ifade edilmekle birlikte Bulgar ve Yunan askerlerinin Selanik şehrini yağmaladıkları ve sokaklardaki keskin nişancıların da Müslüman halka rastgele ateş açtıkları bilgileri verilmiştir. (PAAA, *RZ 201/014274*, 14.12. 1912, s. 33; PAAA, *RZ*

⁷ Selanik'teki Osmanlı nüfusuna ait olan Yahudiler düşmanın yağma ve talan faaliyetlerine maruz kalmaktadır. Düşmanın insafına bırakılan talihsiz nüfusumuzun korunması gerekmektedir. (Fransızca belgenin özet hali)

⁸ Belgenin Transkripsiyonu: İşar buyurulan Yunan çetelerinin ... ve Karaferye havalisine geçtiklerine dair şimdiye kadar bir malumat alınmadığı

201/014274, 16.12. 1912, s. 74) Selanik limanında bulunan Fransız donanmasına ait Bruix⁹ isimli bir savaş gemisinin de Selanik'teki sivillere karşı gerçekleştirilen saldırıları gördüğü malumatını veren Alman konsolosluğu, şiddetin belirli bir seviyeye ulaşması sebebiyle Müslüman halka yardım etmek zorunda kaldıkları notlarını düşmüştür. (PAAA, RZ 201/014274, 14.12. 1912, s. 33)

Çizim 2: Yunan Askerleri Tarafından Bir Türk Kahvehanesine Baskın (*Illustrierte Kronen Zeitung*, "Griechen Soldate Schiessen in Einem Kaffehaus die Gäste Nieder". 28.10.1912. s.1

Esir alınan Türk subayların silahları ile istedikleri yere gidebileceklerine dair bir emir bulunmasına rağmen Yunanlıların bu emirlere uymadıkları Alman raporlarına yansımakla birlikte pek çok Türk subayından silahların alındığı ve onlara savaş esiri muamelesi yapıldığı belirtilmiştir. (PAAA, RZ 201/014272, 15.10.1912, s.52) Selanik şehrinde 40.000 muhacir ve 30.000 Türk askerinin bulunduğu, işgalci kuvvetler tarafından Türk askerleri ve muhacirlerine yiyecek verilmediği için şehirde talihsiz bir sefaletin hüküm sürmekte olduğu vurgulanmış olup Yunan makamlarının aç kalan Türk muhacirlere kesinlikle müdahale etmediği ifade edilmiştir. (PAAA, RZ 201/014272, 15.10.1912, s. 52) Alman raporlarında olup bitenlere seyirci kalınmadığı görülmekle birlikte Selanik'teki Alman konsolosluğunun yerel Müslüman halka yardım ettiği ve Almanya'nın Atina elçisinin de Venizelos'dan Selanik'te olup bitenlerle ilgili açıklama istediği raporlarda ön plana çıkmaktadır. Almanya'nın Atina elçilik raporlarında Venizelos'un Selanik'teki olayları hiçbir şekilde inkâr etmediği fakat Selanik'te Yunan ve Bulgar askerlerinin

⁹ Fransa'nın Akdeniz filosuna mensup olan Bruix savaş gemisi, 1890'lı yıllarda inşa edilen Amiral Charner sınıfı zırhlı bir kruvazördür. 4748 ton olan bu savaş gemisinin 2 adet 19,4 cm'lik ve 6 adet de 13,8 cm'lik topları bulunmaktadır.

Alman Konsolos Raporlarında Balkan Savaşı'nda Selanik'te Bulgar ve Yunan Mezalimi

haricinde bir adet de Sırp müfrezesinin bulunduğu bilgisini verdiği anlaşılmaktadır. Buna rağmen Alman elçilik ve konsolosluk raporlarında Venizelos'un derhal Selanik'teki kıta komutanına telgraf çekip bu hukuk dışı eylemlerine son verilmesini sağlayacağı ifade edilmiştir. (PAAA, RZ 201/014272, 19.10. 1912, s. 48) Alman konsolosluk raporlarındaki ifadeler Selanik'teki yaşananları göstermesi açısından büyük oranda Türk kaynaklarıyla paralellik göstermekle birlikte Almanların Selanik'te Müslüman Türklere yapılan zulümleri engellemek açısından 20. yüzyılın başlarındaki diplomatik gücünü de kullandığı görülmektedir.

Çizim 3: Selanik'te Müslüman Türklere Yönelik Saldırılar (*Illustrierte Kronen Zeitung*, "Die Bluttage von Saloniki" 30.10.1912. s.9)

Şehirde Bulgar ve Yunan askerleri tarafından baskıya maruz kalan Müslüman Türklerin Alman konsolosluğuna sığınmaya çalıştıkları belirtilirken raporlarda Almanların konsolosluğa sığınan Müslüman Türklere yardım etmekten kaçındıkları, yardım girişiminde bulunmalarının Selanik'teki Yunan egemenliğini tanımak anlamına geleceği ifade edilmiştir.(PAAA, RZ 201/014274, 15.10.1912, s. 52) Müslüman ve Yahudilere yönelik Selanik'te yapılanlar üzerine Alman, İngiliz, Avusturya-Macaristan ve Fransız konsolosları Veliht Konstantin'e müracaat ederek gelişmeleri protesto etmişler ve yirmi dört saate kadar bu yağmacılığa son verilmemesi

durumunda da karaya asker çıkartacaklarını ifade etmişlerdir. Verilen bu ulti­matom işe yarayıp ve Selanik'teki yağma ve talan kısmen de olsa sona ermiştir. (M. Balcı, 2010, S. 49; S. Ulvi, 1916, S. 27)

Bölgede işgalci güçler tarafından gerçekleştirilen kanun dışı eylemler nedeniyle Selanik'te yaşayan Müslüman ve Yahudilerden kendilerine şikayetler geldiğini, Selanik'in iç bölge­lerindeki Müslümanların Bulgar çeteler tarafından öldürüldüğünü ve bu durumun Avusturya-Macaristan İmparatorluğu'nun Kırkkilise konsolosluğu tarafından da teyit edildiğini belirtmiştir. (PAAA, RZ 201/014274, 15.10.1912, s. 52) Alman raporlarında Bulgar askerlerinin işgal et­tikleri Türk köylerini tamamen yaktıkları ifade edilmekle birlikte Selanik şehrinde Yunan ve Bulgar askerleri arasında sürtüşmelerin yaşandığı ve iki müttefik askerler arasında çatışmaların vuku bulabileceği değerlendiril­mesi yapılmıştır. (PAAA, RZ 201/014274, 15.10. 1912, s. 54; PAAA, RZ 201/014274, 18.07. 1913, s. 42) Alman raporlarında Selanik'te esir alınan 3000 Türk askerinin Yunanistan'a götürüldüğü ifade edilirken Avrupalılar tarafından geçmişten günümüze kültür taşıyıcısı olarak addedilen Yunanlıların aynı zamanda Selanik'te yıkıma neden olan askerleri de ülkelerinde barındırdıkları, Türklere karşı kolay zafer elde etmelerinin Yunanlıları şımarttıkları ifade edilmiştir. (*Illustrierte Kronen Zeitung*, "Die Bluttage von Saloniki", 30.10.1912, s. 9; *Illustrierte Kronen Zeitung*, "Die Greuel des Krieges", 07.12.1912. s. 7) Almanya'nın Selanik konsolosluğu Selanik'teki Türk tebaasının korunması sadece Alman konsolosluğunun yaptığı dostane arabuluculuklarla olmadığını, Almanların bölgedeki personel yetersizliği ve imkansızlıklar nedeniyle askeri önlemlere karşı mücadele edemediklerini ifade etmiştir. (PAAA, RZ 201/14274, 26.11.1912, S. 56) Osmanlı arşiv kaynaklarında ise Selanik'te bulunan Yunan ve Bulgar askerlerinin Osmanlı askeri ve Müslüman halka karşı icra ettikleri mezalime dair gelişmelerden haberdar oldukları, bu hususta tutulan raporların da Harbiye Nezareti'ne gönderildiği bilgileri geçmektedir. (DAB, *BEO Kataloğu*, Dosya No: 4121, Gömlek No: 309028, Lef: 2, 7 Aralık 1912)¹⁰ Aynı zamanda tutulan raporların yabancı gazetelerde neşredilmesinde de bir mahzurun olmadığı da vurgulanmıştır. (DAB, *BEO Kataloğu*, Dosya No: 4123, Gömlek No: 309199, Lef: 2, 12 Aralık 1912)¹¹

Almanya'nın Selanik konsolosluğunun şehirdeki Müslüman Türkler ile Yahudilere Yunan ve Bulgar askerleri tarafından tatbik edilen saldırı, yağmalama ve katliamların çoğunlukla Kasım-Aralık 1912 tarihli raporlarına yansıttıkları görülmekle birlikte ilerleyen tarihlerde benzeri raporlar bildirilmemiştir. Raporların belirli bir tarihten sonra azalması, Selanik'te Müslüman Türklere yapılan saldırıların tamamen durduğu anlamına gelmese de Almanların Atina elçilikleri aracılığı ile Venizelos'a durumu bildirmeleri ve Venizelos'un da Selanik'teki Yunan kıta komutanına telgraf çekeceğini ifade etmesinin önemli bir ayrıntı olduğu kanaati olmuştur.

¹⁰ Belge Transkripsiyonu: Selanik'te bulunan Bulgar ve Yunan askerlerinin oradaki asker ve jandarma ile Müslüman ahaliye icra ettiklerine dair tafsilat jandarma hizmetinde müstahdem ...Bey tarafından jandarma müfettiş-i umumi-sine gönderilen mektup...

¹¹ Belge Transkripsiyonu: Yunan ve Bulgar askerlerinin Selanik'te icra etmiş oldukları mezalime dair kaymakam ... Bey tarafından verilen raporun muma-ileyhin imzası ile ecnebi gazetelerinde neşrinde mahzur görülmediği

Sonuç

Selanik mevcut konumu ve ekonomik potansiyeli nedeniyle tarihin pek çok döneminde çeşitli devletler tarafından hedef haline gelmiş, bölgede kara ve deniz cihetinden şiddetli çarpışmalar vuku bulmuştur. Yirminci yüzyılın başları itibariyle değişen donanma stratejileri ve askerî doktrinler Selanik şehrinin avantajlarını bir kat daha arttırmış olup bu durum pek çok devletin de iştahını kabartmıştır. Fransız ihtilalinin ortaya çıkardığı milliyetçilik akımı ve sanayi devriminin kaçırılmış olması Osmanlı Devleti'ne büyük bir dezavantaj teşkil etmiş iken 1877-1878 Osmanlı-Rus Savaşı ve 1911-1912 Trablusgarp Savaşı'nda alınan yenilgiler Selanik bölgesine askerî ve ekonomik yatırımların yapılmasının da önüne geçilmiştir. Üst üste alınan yenilgiler ve ekonomik zorlukların Osmanlı Devleti açısından oldukça önemli bir şehir olan Selanik'in yirminci yüzyıl şartları çerçevesinde kapsamlı bir şekilde tahkim edilmesini engellediği ve daha da kötüsü Osmanlı Devleti'nin rakibi olan devletlerin de bu mevcut durumu tespit ettikleri görülmektedir.

Elde ettiğimiz konsolos raporları, Osmanlı arşiv kaynakları ve referans eserlerle de desteklenmiştir. Selanik'te Müslüman Türklere yapılan saldırıların kesin nedenlerinin Alman konsolos raporları üzerinden tam anlamıyla ele almanın bilimsel olamayacağı düşüncesine sahip olsak da Bulgaristan ve Yunanistan'ın Osmanlı'yı yüzyıllardan beri kendilerini sömüren bir devlet olarak gördükleri ve Osmanlı'nın yıkılmak üzere olduğu düşüncesine sahip olarak Osmanlı Devleti'nden daha fazla toprak almak istemeleri Selanik'te olup bitenlerin nedenlerini kısmen de olsa açıklar niteliktedir. Ayrıca Kasım 1912 itibariyle Bulgar askerlerinin Çatalca önüne dayanmaları ve Yunan donanmasının da Çanakkale Boğazı'nı abluka altına alması, Osmanlı Devleti'nin Selanik'e yönelik bir yardım yapabilmesinin kesinlikle önüne geçmiş olup bu durum her iki müttefik devletin de Selanik'te daha cüretkâr eylemler icra etmesini sağlamıştır.

Sonuç olarak gerekçesi ne olursa olsun işgalci kuvvetlerin silahsız sivilleri öldürmesi kabul edilemez bir durum iken Almanlar ise Selanik'teki yağmalama, talan ve şiddet olaylarının münferit gruplar tarafından uygulanmadığını aksine emir-komuta ile gerçekleştirildiğini ifade etmişlerdir. Aynı zamanda Selanik'te Yahudilere yapılanlar üzerine de değerlendirme yapmak gerekirse Almanya'nın Selanik konsolosluk raporlarında Yahudilere yapılan saldırılardan da söz edilmekle birlikte Yahudilerin işgalci kuvvetlere karşı hoş gözle bakmadıkları ve işgalci kuvvetlerin de Yahudilerin daha zengin olmalarından ötürü yağma ve talan faaliyetlerine daha fazla maruz kaldıkları belirtilmiştir. Fakat rapordaki Yahudilere yapılanlar Müslüman Türklere yapılanlar kadar ön plana çıkartılmamış olup işgalci kuvvetlerin saldırganlığı karşısında Alman konsolosluğuna yardım için gelenler arasında da Yahudilerden çok fazla söz edilmemiştir. Bunun asıl nedeninin Fransa'ya temsilci göndermeleri gerçeğinden yola çıkarak Yahudilerin Fransız konsolosluğu ile daha yoğun ilişki içerisinde olmalarından kaynaklandığı düşüncesine sahip bulunmaktayız. Bu konuda daha detaylı açıklama yapmak için Fransız kaynaklarına bakmanın gerekli olduğu kanaati taşımakla birlikte sonuç olarak 20. yüzyılın başları itibariyle Osmanlı Devleti'nin Almanya ile olan ilişkilerinin daha iyi olmasının Selanik'teki Alman konsolosluğunun da bölgedeki Müslüman Türklere daha fazla odaklanmasına sebebiyet verdiğini söyleyebiliriz.

KAYNAKÇA

1)- ARŞİV KAYNAKLARI

Politisches Archiv des Auswärtigen Amts (Almanya Dışişleri Bakanlığı Arşivi)

RZ 201/013316, Sayfa No: 50, 27 Ağustos 1912

RZ 201/013922, Sayfa No: 10, 1 Ekim 1912

RZ 201/013922, Sayfa No: 124, 12 Ekim 1912

RZ 201/013922, Sayfa No: 127, 12 Ekim 1912

RZ 201/014274, Sayfa No: 52, 15 Kasım 1912

RZ 201/014274, Sayfa No: 44, 18 Kasım 1912

RZ 201/014274, Sayfa No: 45, 18 Kasım 1912

RZ 201/014274, Sayfa No: 48, 19 Kasım 1912

RZ 201/014274, Sayfa No: 56, 26 Kasım 1912

RZ 201/014274, Sayfa No: 33, 14 Aralık 1912

RZ 201/014274, Sayfa No: 74, 16 Aralık 1912

RZ 201/014274, Sayfa No: 142, 18 Temmuz 1913

Devlet Arşivleri Başkanlığı

DH.SYS. Kataloğu, Dosya No: 74, Gömlek No: 2, Lef: 3, 21 Şubat 1912

A.MKT.MHM. Kataloğu, Dosya No: 742, Gömlek No: 6, Lef: 20, 30 Ekim 1912

BEO Kataloğu, Dosya No: 4106, Gömlek No: 307946, Lef: 2, 1 Kasım 1912

HR.SYS. Kataloğu, Dosya No: 664, Gömlek No: 21, 21 Kasım 1912

BEO Kataloğu, Dosya No: 4116, Gömlek No: 308645, Lef: 2, 23 Kasım 1912

BEO Kataloğu, Dosya No: 4121, Gömlek No: 309028, Lef: 2, 7 Aralık 1912

BEO Kataloğu, Dosya No: 4123, Gömlek No: 309199, Lef: 2, 12 Aralık 1912

HR.SYS. Kataloğu, Dosya No: 1970, Gömlek No: 3, Lef: 22, 14 Aralık 1912

HR.SYS. Kataloğu, Dosya No: 1970, Gömlek No: 3, 25 Aralık 1912

HR.SYS. Kataloğu, Dosya No: 1970, Gömlek No: 3, Lef: 5, 25 Aralık 1912

2)- ÇALIŞMALAR

ALKAN, N. (2014). *Ve Selanik Düştü: 1912-1913 Balkan Savaşı ve Hezimetini*, Timaş Yayınları, İstanbul

ANDONYAN, A. (2002). *Balkan Savaşı*. (Çev.) Zaven Biberyan. Aras Yayıncılık, İstanbul

AYDIN, M. (1996). *Osmanlı Eyaletinden Üçüncü Bulgar Çarlığına*, İstanbul: Kitap Yayınları.

Alman Konsolos Raporlarında Balkan Savaşı'nda Selanik'te Bulgar ve Yunan Mezalimi

- AYDIN, S. (2013). Bulgar Mezalimlikleri ve Göç. *Balkanlar ve Göç*, Ali Fuat Örenç-İsmail Mangaltepe (Ed.), Bursa: İhlas Matbaacılık, 329-341
- AYDIN, Salim (2018). Balkan Savaşları'nda (1912-1913) Selânik'in Teslimi. *Türk Kültürü İncelemeleri Dergisi*. 38, 127-162
- BALCI, M. (2012). *Selanik Düştü: Selanik'in Kaybediliş Öyküsü*, İstanbul: Kesit Yayınları
- Balkan Harbi Tarihi* (1965). *Osmanlı Deniz Harekâtı (1912-1913)*, Cilt: 7, İstanbul: Kara Kuvvetleri Askeri Basımevi
- BAYRAM, S. (2009). *Osmanlı Döneminde Selanik: 1869-1912*. Yayınlanmamış Doktora Tezi. İstanbul Üniversitesi Sosyal Bilimler Enstitüsü, İstanbul
- CHASAN, K. (2018). *I. Balkan Savaşı'nda Yunanistan (Yunan Kaynaklarına Göre)*. Yayınlanmamış Doktora Tezi. Trakya Üniversitesi Sosyal Bilimler Enstitüsü. Tarih Anabilim Dalı. Edirne
- Das Interessante Blatt*. Einmarsch der Griechen in Seloniki. 14 Kasım 1912: 1
- DEMİROĞLU, H. (2013). Birinci Balkan Savaşı Başlarında Yunan Mezalimini Gösteren Örnek Bir Arşiv Vesikası. *Trakya Üniversitesi Edebiyat Fakültesi Dergisi*, 3(5), 43-56
- ERARSLAN, E. (2006). Balkan Savaşları'nda Selanik'in Teslimi ve Yunanlıların Teslim Protokolündeki Kayıtsızlıkları. *Dokuzuncu Askeri Tarih Semineri Bildirileri*, Ankara: Genelkurmay Basımevi, 221-229
- HALAÇOĞLU, A. *Balkan Harbi Sırasında Rumeli'den Türk Göçleri*, Ankara: Türk Tarih Kurumu Yayınları
- HALAÇOĞLU, Y. (1989). XVI. Yüzyılda Sosyal, Ekonomik ve Demografik Bakımdan Balkanlarda Bazı Osmanlı Şehirleri. *Belleten*. Cilt: 53, Sayı: 207-208, 637-678
- HALL, R.C. (2003). *Balkan Savaşları 1912-1913: I. Dünya Savaşı'nın Provası*. (Çev.) M. Tanju Akad. Homer Yayınevi, İstanbul
- HOCHWÄCHTER, G. (2012): *Balkan Savaşı Günlüğü: "Türklerle Cephe"*. (Çev.) Sumru Soydemir, İstanbul: Türkiye İş Bankası Kültür Yayınları
- HÜLAGÜ, M. (1999) .1897 Osmanlı-Yunan Savaşı'nın Sosyal, Siyasal ve Kültürel Sonuçları. *Osmanlı Dergisi*, Cilt: 2, Yeni Türkiye Yayınları: İstanbul, 314-318
- Illustrierte Kronen Zeitung*. Die Bluttage von Saloniki. 30 Kasım 1912: 9
- Illustrierte Kronen Zeitung*. Griechen Soldaten Schiessen in Einem Kaffehaus die Gäste Nieder. 28 Kasım 1912: 1
- Illutriere Kronen Zeitung*. Die Greuel des Krieges. 7 Aralık 1912: 7
- İPEK, N. (2012). Balkanlarda Ulus Devletlerin Oluşumu ve Nüfus Politikaları. *Balkan Savaşlarının 100. Yılı: Uluslararası Balkan Sempozyumu*. (11-13 Mayıs 2012). Bağcılar Belediyesi, İstanbul

- KARACA, B. – GÖÇER, (2017). Gönüllü Bir İttihatçı Olarak Balkan Harbine Katılan Ziya Şakir'in Harp Hatıraları. *Süleyman Demirel Üniversitesi Sosyal Bilimler Enstitüsü Dergisi*. Sayı: 29, 527-552
- MAZOWER, M. (2013). *Selanik Hayaletler Şehri: Hristiyanlar, Müslümanlar ve Yahudiler 1430-1950*, (Çev.) Gül Çağalı Güven, İstanbul: Melisa Matbaacılık
- MICHALOPOULOS, D. (2012). The Selonica Issue and The Balkan Wars. *Balkan Araştırmaları Enstitüsü Dergisi*. 1(1), 57-66
- MİNTSİS, G. I. (2017). Selanik'in İspanya Yahudileri (Yerleşme, Yükseliş, Büyük Yıkım). *İstanbul Üniversitesi Litera: Dil, Edebiyat ve Kültür Araştırmaları Dergisi*, 27(2), 113-123 (Çev.) Esin Ozansoy
- MUHTAR, M. (2012). *Balkan Harbi: Üçüncü Kolordu'nun ve İkinci Doğu Ordusunun Muharebeleri*. İstanbul: İlgü Kültür Sanat Yayınları
- MUTLU, C. (2013). Balkan Savaşları'ndan Sonra Selanik Musevileri (1912-1913). *History Studies*, 6(6), 71-88
- ÖRENÇ, A. F. (2022). *Balkanlarda İlk Dram: Unuttuğumuz Mora Türkleri ve Eyaletten Bağımsızlığa Yunanistan*. Bab-ı Ali Kültür Yayınları, İstanbul
- ÖZSÜER, E. (2017). Birinci Balkan Savaşı'nda Yunanistan'da Esir Düşen Müslüman Türkler. *Uluslararası Türk Savaş Esirleri Sempozyumu Bildiri Kitabı*. İstanbul. ss. 409-446
- SEFA, L. (2017). *Osmanlı Döneminde Selanik*. Yayınlanmamış Yüksek Lisans Tezi. Eskişehir Osmaniye Üniwersitesi. Sosyal Bilimler Enstitüsü. Yeniçağ Tarihi Anabilim Dalı, Eskişehir
- ŞAHİN, C. (2019). *Balkan Savaşları Süresince Selanik*. Yayınlanmamış Yüksek Lisans Tezi. Trakya Üniversitesi. Sosyal Bilimler Enstitüsü. Balkan Çalışmaları Anabilim Dalı, Edirne
- TAĞMAT, D.Ç. (2018). Şehir ve Propaganda: "Makedonya Mücadelesi" Çerçevesinde Selanik'te Yunan Faaliyetleri. *XI. Balkan Tarih Kongresi*, 02-07 Aralık 2017, Erol Ofset Matbaacılık, Samsun, 383-400
- TEOFANİDİS, Y. - RAMİS, O. (1930). *Türk-Yunan Deniz Harbi Hatıratı ve Yunan Bahri Tarihi*, B. Lütfi (Çev.), İstanbul: Deniz Matbaası.
- Tercüman-ı Hakikat*. Yunan Donanmasının Harekatı. 6 Kasım 1912: 2
- TÜRKER, O. (2011). *Selanik'ten Thessaloniki'ye Unutulan Bir Şehrin Hikayesi 1912-2012*, İstanbul: Sel Yayınları
- UÇAROL, R. (2012). 1912 Balkan Bunalımı, Osmanlı Devleti'nde Büyük Kabinenin Kurulması ve Savaşa Girişi. *Balkan Savaşı Paneli (03-04 Mayıs 2011)*, İstanbul: Harp Akademileri Basımevi, 23-48
- ULVİ, S. (1916). *Tahsin Paşa Ordusu ve Selanik'in Teslimi*. İstanbul
- UYANIKER, F. (2022). Osmanlı Donanmasında Feth-i Bülend Korveti ve Tarihi Devamlılık Bağlamında Osmanlı'dan Cumhuriyete Miras Bir Donanma Davası. *Çağdaş Türkiye Tarihi Araştırmaları Dergisi*. XXII (44), Bahar, 39-87

YILDIRIM, T. - ÖZTÜRKÇÜ, İ. (2012). *1328 Balkan Harbinde Şark Ordusu Komutanı Abdullah Paşa'nın Balkan Harbi Hatıratı*, İstanbul: Dün Bugün Yarın Yayınları

EXTENDED ABSTRACT

The Balkans assumed the main centre of the Ottoman Empire for several centuries and Thessaloniki became one of the important cities of the state in terms of military, politics and economy. Muslims, Christians and Jews lived in the city as the citizens or subjects of the Ottoman Empire. The theme of this article is the pressures inflicted on the Muslim Turks by the Bulgarian and Greek soldiers after the occupation of Thessaloniki during the Balkan Wars. Our main reference source for our subject is the records of the German Consulate General in Thessaloniki.

After the outbreak of the Balkan Wars in October 1912, Thessaloniki was captured by Greek and Bulgarian troops in November 1912. The Turks, who could not get enough defence equipments in Thessaloniki due to the fact that the entire weight of the Tripoli (Libya) War was on the Ottoman Empire, could not send aid to the region neither from land and nor through naval way during the Balkan Wars, and therefore the Muslim Turks in Thessaloniki were completely defenceless. The reasons of why the Bulgarians and Greeks treated the Muslim Turks in Thessaloniki with so cruelty is beyond the scope of our study. However, in the reports of the German Consulate in Thessaloniki, it is emphasized that the Greeks and Bulgarians considered the Turks as the representatives of the state that had exploited them for hundreds of years, therefore they wanted to take a revenge. At the same time, the easy capture of Thessaloniki by the Greeks and Bulgarians seems to have given both states a kind of self-confidence. In other words, the fact that the Ottoman Empire did not have the power to help Thessaloniki militarily and politically motivated the Greeks and Bulgarians to a great extent to do what they wished.

The main aim of our study is to evaluate and prove the atrocities committed against the Muslim Turks during the Balkan Wars from the perspective of the German authorities. The confirmation of these events by the Germans, a Western state, is important in terms of showing what was done to the Muslim Turks. The reports of the German consul in Thessaloniki, which are preserved in the archives of the German foreign ministry, state that after the occupation of Thessaloniki by the Greek and Bulgarian troops, looting and pillage were carried out in the city by the invaders, snipers opened fire on civilians and the prisoners were not given food. It was especially stated that some Muslim Turks took refuge in the German Consulate in Thessaloniki to escape from being killed by Greek and Bulgarian soldiers, and the necessary assistance was given to them. The Germans did not remain a spectator to the developments and made an attempt before the Greek prime minister Venizelos to stop the attacks of the Greek soldiers on civilians. Considering the high military and diplomatic power of the Germans in the world at the beginning of the 20th century, it can be predicted how much impact Germany's initiatives would have on Greece. At the same time, Germany's military, political and economic relations with the Ottoman Empire was another factor that prevented that state from being indifferent to the developments in Thessaloniki.

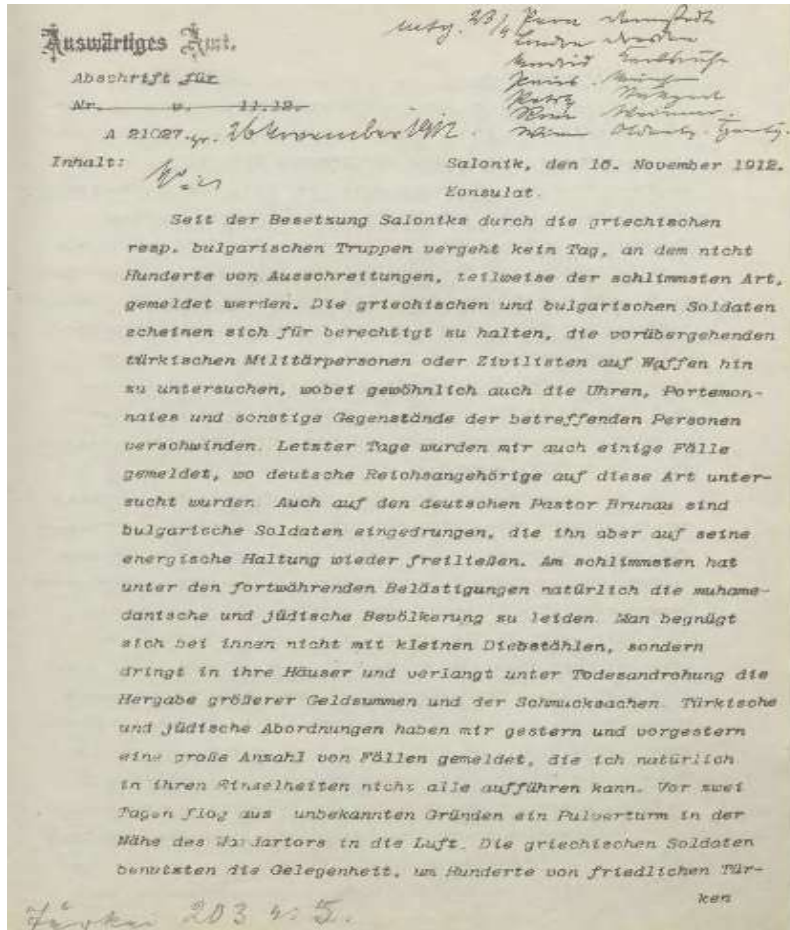
There can be no an acceptable purgatory for killing innocent civilians, whatever the reason is. However, it is also certain that the Ottoman Empire did not make enough mass in Thessaloniki before the Balkan Wars, and this triggered the developments that caused the death of civilians in the city. However, lessons were learned from these developments and the Ottoman Empire entered the First World War more prepared. It is stated by many researchers that the Balkan allied states were considerably superior to the Ottoman Empire in the First Balkan War and thus won the war. While it is known that especially Greece has been preparing for this war for many years and has determined the places to be occupied, it is unacceptable that the Ottoman Empire did not take the necessary precautions. The view in that direction expressed by the German Consulate General in Thessaloniki has been frequently emphasized also by some other sources. From these perspectives, our study is significant in the sense that it provides a different perspective on the atrocities committed against the Muslim Turks during the Balkan Wars. We have shared some of the digital materials we used in this study in the appendices. The use of digital archive resources brings along a new opportunity for historians, as well as giving us the opportunity to access and evaluate the new information. In this way, we have presented to the reader what was done to the Muslim Turks in Thessaloniki through the German Consulate General in Thessaloniki from a different perspective.

Alman Konsolos Raporlarında Balkan Savaşı'nda Selanik'te Bulgar ve Yunan Mezalimi

EKLER

Ek-1: Selanik Alman Konsolos Raporu

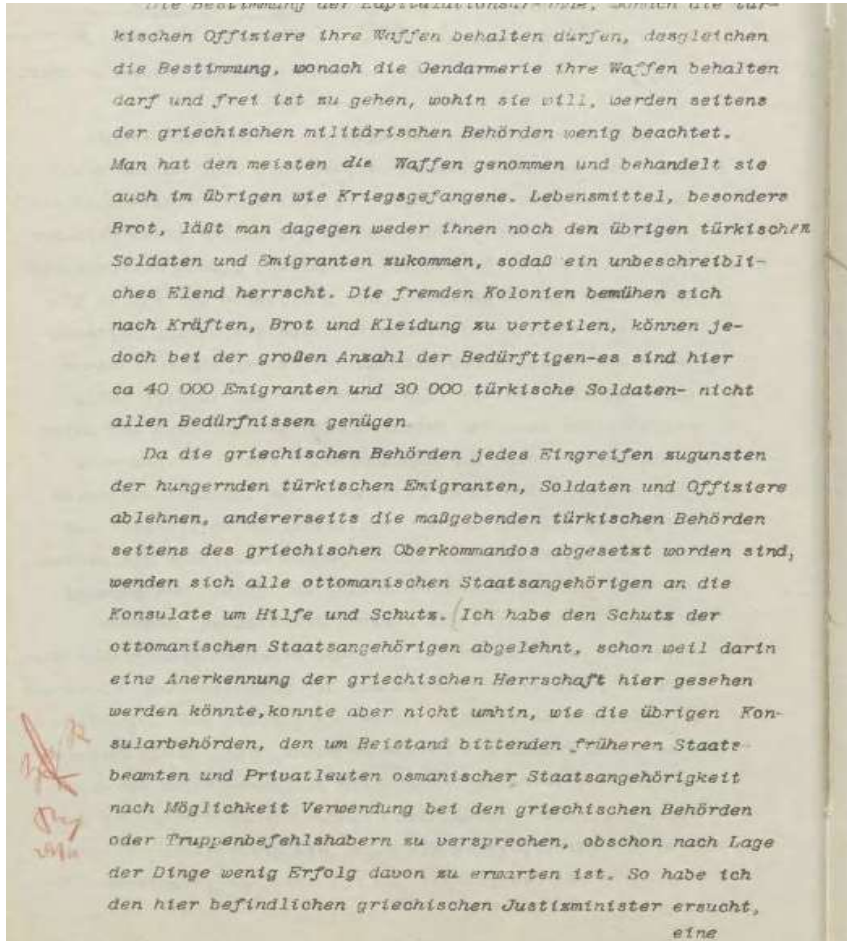
Tercümesi: Selanik'in Yunan ve Bulgar birlikleri tarafından işgalinden bu yana vukuatın olmadığı bir gün dahi geçmedi. Yunan ve Bulgar askerleri yanlarından geçen Türk askerleri ve sivillerini silah arama bahanesiyle değerli eşyalarına el koymaktadırlar. Bulgar askerleri de Alman papaz Brunau'ya saldırsalar da onu daha sonradan serbest bıraktılar. Sürekli tacizlerden Müslüman ve Yahudi nüfuz daha fazla zarar görmektedirler. İşgalci kuvvetler küçük hırsızlıklarla yetinmemekle birlikte evlere girerek yüklü miktarda para ve ziynet eşyalarını öldürme tehdidi altında teslim alıyorlar. Dün ve ondan önceki gün Türk ve Yahudi heyetleri bana çok sayıda vaka bildirdi. İki gün önce de Vardar kapısı yakınlarında bir patlama meydana geldi ve Yunanlılar da Türklere saldırmak için bunu fırsat olarak kullandılar.

Politisches Archiv des Auswärtigen Amts, RZ 201/14274, 15.10. 1912, 52

Ek-2: Selanik Konsolos Raporu

Tercümesi: Türk subaylarının silahları ile istedikleri yere gidebilecekleri hükmü Yunan askerleri tarafından çok da dikkate alınmamaktadır. Türk subaylarının çoğunun silahları alınmış durumda ve kendilerine savaş esiri muamelesi yapılıyor. Türk askerleri ve muhacirlerine yemek ve ekmek de verilmediği için şehirde talihsiz bir sefalet hüküm sürmektedir. Yabancı konsololar ekmek ve yiyecek dağıtımı için ellerinden geleni yapsalar da şehirdeki 40.000 göçmen ve 30.000 Türk askerinin tüm ihtiyaçlarını karşılamak oldukça zor. Yunan makamları yüzlerce Türk muhacir, asker ve subay adına herhangi bir müdahaleyi reddettiği ve ilgili Türk makamlarının da Yunan başkomutanlığı tarafından tayin edildiği için tüm Osmanlı vatandaşları yardım ve koruma isteği ile konsolosluklara akın ediyorlar. Osmanlı tabiiyetine mensup olanların himayesinin buradaki Yunan yönetiminin tanınması anlamına geleceği için Alman konsolosluğu adına bunu uygun görmedim.

Politisches Archiv des Auswärtigen Amts, RZ 201/14274, 15.10.1912, s.53

Alman Konsolos Raporlarında Balkan Savaşı'nda Selanik'te Bulgar ve Yunan Mezalimi

Ek-3: Selanik Limanı'nda Konuşlu Fransız Donanmasına Ait Bruix Zırhlı Kruvazörünün Selanik'teki Bulgar ve Yunan Askerlerinin Sivil Halka Ateş Açtığı ve Yağmalama Yaptıklarına Dair Toulon Limanı'na Gönderdiği Telgraf

Tercümesi: Selanik'teki Alman konsoloslughuna Selanik'te bulunan Fransız donanmasına ait Bruix isimli zırhlı kruvazörün Toulon'daki tersaneye gönderdiği bir telgraf ulaştı. Telgraf Yunan ve Bulgar askerlerinin Müslüman Türk nüfusa yönelik yağma ve talan hareketleri ile katliamları üzerinde durmaktadır. Sokaklarda yürümek hayati tehlike taşıdığı için oldukça zor. Yunan makamları da Yunanistan'ı Selanik'in bir parçası olarak görmektedirler. Osmanlı vatandaşları ise yardım için Alman konsoloslughuna akın ediyor. Almanların onlara mümkün olduğunda yardım ediyor.

A 20123 vom 15. November 1912. Olu.

Telegramm.

Paris, den 14. November 1912 6 Uhr 15 Min. P. m.
Ankunft: 8 " 28 " P. m.

Der K. Botschafter
an Auswärtiges Amt.

No. 340. Entzifferung.

*1 zu 2. Dacht.
14/11, 11 1/2 p. m.*

x) Gruppe unverständlich

2/4/11/11

Hiesiges Konsulat erhält soeben folgendes Telegramm, das von dem Kaiserlichen Konsul Salonik durch den zur Zeit dort befindlichen französischen Panzerkreuzer Bruix drahtlos an Arsenal Toulon übermittelt und für Auswärtiges Amt bestimmt ist:

x) allgemeine Aufregung, da bulgarische und griechische Soldaten plündern und beschossen muslimische Bevölkerung Durch unaufhörliches scharfes Schiessen in Strassen grösste Gefahr für Leben. Griechische Behörden behandeln Salonik als Bestandteil Griechenlands. Erbitten Instruktion, wie dazu stellen. Ottomanische Staatsangehörige stürmen Konsulat um Schutz mit Begründung, dass Deutschland Schutz Türken in Griechenland übernommen. Hilfe soviel als möglich. Erbitten Instruktion zukünftig x)

Schwörbel.

Schoen.

Orig. a. F. Nr. 203 412

Gürkei 203 415

Politisches Archiv des Auswärtigen Amts, RZ 201/14274, Sayfa No: 33, 14 Kasım 1912